

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ĮSTATYMO NR. I-1491 46 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 46 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Projektas) tikslas – išplėsti galimybes perkančiosioms organizacijoms neleisti pirkimuose dalyvauti tiekėjams, dėl kurių padarytų veiksmų ar pažeidimų perkančioji organizacija abejoja tiekėjo patikimumu įvykdyti pirkimo sutartį. Tokiais pakeitimais siekiama sudaryti sąlygas perkančiosioms organizacijoms greičiau reaguoti į turimą informaciją ir priimti sprendimus dėl nesąžiningų tiekėjų pašalinimo iš pirkimo procedūros, įskaitant tiekėjų piktnaudžiavimo ekstremaliosios situacijos metu susidariusia padėtimi atvejus, kai jie dalyvauja pirkimuose su tikslu neteisėtai pasipelnyti iš valstybės institucijų.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektų iniciatorė – Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija. Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos Viešųjų pirkimų politikos skyrius (vedėja – Aurelija Ylė, tel. 8 706 64 834, el. p. aurelija.yle@eimin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Įstatymo 46 straipsnyje įtvirtinti atvejai, kada perkančioji organizacija pašalina (gali pašalinti) tiekėją iš pirkimo procedūros. Minėto straipsnio 4 dalyje nustatyta, koks pažeidimas laikomas rimtu profesiniu pažeidimu, kurį padarius tiekėjas visais atvejais šalinamas iš pirkimo procedūros, o 6 dalyje – gali būti šalinamas iš pirkimo procedūros, jei perkančioji organizacija tokį pašalinimo pagrindą nustatė pirkimo dokumentuose. Padaręs rimtą profesinį pažeidimą tiekėjas viešuosiuose pirkimuose negali dalyvauti nuo 1 iki 3 metų priklausomai nuo padaryto pažeidimo pobūdžio. Pavyzdžiui, jei už pažeidimo padarymą yra taikoma administracinė atsakomybė, tiekėjas pirkimuose negali dalyvauti vienerius metus nuo sprendimo, kuriuo buvo paskirta sankcija, įsiteisėjimo dienos. Jei tiekėjas pažeidė draudimą sudaryti draudžiamą susitarimą, kaip jis apibrėžtas Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme, pirkimuose jis negali dalyvauti ne mažiau kaip 3 metus nuo sprendimo paskirti ekonominę sankciją įsiteisėjimo dienos. Pažymėtina, kad tuo atveju, kai perkančiajai organizacijai kyla įtarimų dėl tiekėjo veiksmų (pavyzdžiui, yra sudaręs draudžiamus susitarimus, klastoja dokumentus, teikia melagingą informaciją ar atlieka kitus, perkančiosios organizacijos nuomone, draudžiamus veiksmus), ji gali kreiptis į kompetentingas institucijas dėl atitinkamų veiksmų ištyrimo. Tačiau minėtu atveju perkančioji organizacija negali pašalinti tokio tiekėjo iš pirkimo procedūrų, kol nėra teismo ar kitos institucijos sprendimo.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projekto 1 straipsnio 4 dalyje keičiamo Įstatymo 46 straipsnio 6 dalyje siūloma patikslinti nuostatas ir nustatyti, kad perkančioji organizacija gali pašalinti tiekėją iš pirkimo procedūrų, jeigu tiekėjas yra atlikęs veiksmus, dėl kurių perkančioji organizacija abejoja tiekėjo sąžiningumu ir laiko jį padariusiu rimtą profesinį pažeidimą, kurį gali įrodyti bet kokiomis tinkamomis priemonėmis, jei nuo pažeidimo padarymo dienos praėjo ne daugiau kaip vieni metai. Pažymėtina, kad minėtoje dalyje siūloma atsisakyti konkrečių teisės aktų pažeidimų, kurie laikomi rimtu profesiniu pažeidimu, išvardinimo ir rimto profesinio pažeidimo įrodymo nebesieti su priimtais institucijų (teismų) sprendimais. Suteikiama diskrecijos teisė perkančiajai organizacijai, įvertinus turimą informaciją apie tiekėjo veiksmus, dėl kurių ji abejoja teikėjo

sąžiningumu, spręsti, ar tiekėją šalinti iš pirkimo procedūros, ar ne. Svarbu pažymėti, kad priemonės, kuriomis perkančioji organizacija gali įrodyti minėto pagrindo buvimą, nėra išimtinai siejamos su teismo ar kitos institucijos sprendimu, o paliekama teisė pačiai perkančiajai organizacijai bet kokiomis priemonėmis įrodyti turimą informaciją. Tai ypač aktualu ekstremaliųjų situacijų metu ar ekonominiu sunkmečiu, kai pirkimuose dalyvauja nesąžiningi, neleistinai pasipelnę norintys tiekėjai, o perkančiosios organizacijos neturi priemonių jų pašalinti iš pirkimo procedūrų. Tokiu metu labai svarbu užtikrinti sklandų prekių, paslaugų ar darbų įsigijimą, o priemonė, padėsianti tai pasiekti, turėtų būti viešieji pirkimai. Atkreiptinas dėmesys, kad Direktyvos 2014/24/ES 101 preambulėje taip pat pažymėta, kad perkančiosios organizacijos teisė pašalinti konkurso dalyvį iš viešojo pirkimo procedūros visų pirma yra skirta tam, kad ji galėtų įvertinti kiekvieno konkurso dalyvio sąžiningumą ir patikimumą. Jei perkančioji organizacija būtų automatiškai saistoma trečiosios šalies atlikto vertinimo, jai tikriausiai būtų sunku taikant neprivalomus pašalinimo pagrindus skirti ypatingą dėmesį proporcingumo principui. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo (C-41/18), kad perkančiosios organizacijos, o ne nacionalinis teismas turi įvertinti, ar ekonominės veiklos vykdytojas turi būti pašalintas iš viešojo pirkimo procedūros.

Taip pat, atsižvelgiant į diskusijas, kilusias svarstant Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. XII-1537 „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos patvirtinimo“, nuostatų įgyvendinimo priemones, Įstatymo projekto 1 straipsnyje keičiamo Įstatymo 46 straipsnio 4 dalį papildyti nauju punktu ir nustatyti, kad perkančioji organizacija pašalina (buvo – „gali pašalinti“) tiekėją iš pirkimo procedūros, jeigu tiekėjas yra padaręs draudimo sudaryti draudžiamus susitarimus, įtvirtinto Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme, pažeidimą, dėl kurio perkančioji organizacija abejoja tiekėjo sąžiningumu ir laiko jį padariusiu rimtą profesinį pažeidimą, kurį gali įrodyti bet kokiomis tinkamomis priemonėmis, jei nuo pažeidimo padarymo dienos praėjo mažiau kaip 3 metai.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Projektą neigiamų pasekmių nenumatoma. Projekto nuostatos sudarys sąlygas užtikrinti, kad pirkimuose dalyvautų tik sąžiningi tiekėjai.

Vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 4 punktu, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas neatliekamas.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas įstatymas įtakos verslo sąlygoms neturės.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant Projektu siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių įstatymų nereikės.

9. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų

sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų.

10. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektų nuostatos neprieštaruoja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir atitinka Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų – kas ir kada juos turės priimti

Įstatymui įgyvendinti teisės aktų priimti nereikės.

12. Kiek valstybės, savivaldybės biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymui įgyvendinti papildomų lėšų nereikės.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Projektą nebuvo gauti specialistų vertinimai ir išvados.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas ir sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „viešasis pirkimas“, „viešojo pirkimo sutartis“, „pirkimas“, „pirkimo sutartis“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Įstatymai turėtų būti išversti į anglų kalbą.

Energetikos ministras,
laikinais einantis ekonomikos
ir inovacijų ministro pareigas

Žygimantas Vaičiūnas

2020-06-15